

UDHËZUES REFERIMI MBI PYETËSORIN MBI KODIN E SJELLJES SË OSBE-së MBI ASPEKTET POLITIKO-USHTARAKE TË SIGURISË

Ky dokument përmban një listë treguese të referencave, e cila synon të ofrojë informacion të vlefshëm për Shtetet pjesëmarrëse kur i përgjigjen Pyetësorit mbi Kodin e Sjelljes së OSBE-së mbi Aspektet Politico-Ushtarake të Sigurisë. Referencat korrespondojnë drejtpërdrejtë me pyetjet e treguara në pyetësor, të cilat janë paraqitur me ngjyrë të theksuar:

Seksioni I: Elementët Ndërshtetëror

- 1. Përshkrimi i masave për të parandaluar dhe luftuar terrorizmin**
 - 1.1 Në cilat marrëveshje dhe traktate (universale, rajonale, nën-rajonale dhe bilaterale) të lidhura me parandalimin dhe luftën kundër terrorizmit është palë Shteti juaj?**
 - Informacion plotësues tek dokumenti i bashkëngjitur.
 - 1.2 Çfarë legjislacioni kombëtar është miratuar në Shtetin tuaj për të zbatuar marrëveshjet dhe kontratat e përmendura më lartë?**
 - Ligjet (nenet e Kodit Penal) dhe/ose dispozita të tjera normative kombëtare, që dënojnë penalisht shkeljet apo implementojnë marrëveshjet e përmendura në Aneks;
 - Zhvillime të tjera legjislative apo politika që nuk lidhen me pyetjen 1.1;
 - Hartimi i planeve apo strategjive të reja kombëtare të veprimit në lidhje me terrorizmin.
 - 1.3 Cilat janë rolet dhe misionet e forcave ushtarake, paraushtarake dhe forcave të sigurisë e policisë në parandalimin dhe luftën kundër terrorizmit në Shtetin tuaj?**
 - Forcat policore (detyrimet, të drejtat, detyrat);
 - Forcat e sigurisë (detyrimet, të drejtat, detyrat);
 - Forcat paraushtarake (detyrimet, të drejtat, detyrat);
 - Forcat ushtarake (detyrimet, të drejtat, detyrat, trainimi) dhe strategjia/doktrina e mbrojtjes;
 - Infrastruktura (qendrat, etj);

- Ministritë/njësitë Shtetërore (detyrimet, të drejtat, detyrat) dhe bashkëpunimi i tyre;
- Përdorimi i forcave të armatosura/forcave të sigurisë dhe policisë për misionet brenda dhe jashtë vendit që lidhen me anti-terrorizmin.

1.4 Jepni ndonjë informacion plotësues përkatës mbi përpjekjet kombëtare për të parandaluar dhe luftuar terrorizmin, p.sh., ato, që midis të tjerave, lidhen me:

Financimin e terrorizmit:

- Ndonjë ndryshim të veçantë në legjislacionin apo politikën kombëtare, në zhvillimin e strategjisë;
- Implementimi i standarteve përkatëse ndërkombëtare në këtë fushë [Moneyval (Komiteti i Ekspertëve mbi Vlerësimin e Masave Kundër Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit), FATF (Task Forca e Veprimit Financiar mbi Pastrimin e Parave), etj.];
- Ndryshimet në marrëveshjet institucionale;
- Aktivitetet e bankës qendrore Shtetërore në fushën e luftës kundër financimit të terrorizmit(LFT) dhe kundër pastrimit të parave (LPP);
- Ngritja apo përpjekjet e njësisve kombëtare financiare hetimore/informuese;
- Masa për të forcuar rregulloren efektive të “jo për përfitime” (për të parandaluar keqpërdorimin për qëllime terroriste);
- Masat që lidhen me konfiskimin e aseteve, të ardhurave nga krimi, mbrojtjen e dëshmitarëve, etj;
- Rritja e ndërgjegjësimit me grupet përkatëse tregëtare (shërbimet ndërkombëtare të transferimit të parave, etj.);
- Bashkëpunimi ndërkombëtar/ aktivitetet e asistencës teknike;
- Burimet financiare të terrorizmit.

Kontrollet kufitare:

- Ndonjë ndryshim i veçantë në legjislacionin apo politikën kombëtare, në zhvillimin e strategjisë (menaxhimi i kufirit, analiza e riskut, etj);
- Implementimi i standarteve përkatëse ndërkombëtare në këtë fushë;
- Ndryshime në marrëveshjet institucionale;
- Përdorimi i teknologjisë së re (për shembull, rrezet-x, skanimi i trupit) për udhëtarët joshqetësues dhe/ose kontrolli i bagazheve;
- Rritja e ndërgjegjësimit me grupet përkatëse tregëtare (linjat ajrore ndërkombëtare, etj);
- Bashkëpunimi ndërkombëtar/ aktivitetet e asistencës teknike;

- Siguria e kufirit, lejet e qëndrimit, (duke përfshirë imigrimin, çështjet me të huajt dhe refugjatët);
- Siguria ajrore, siguria detare;
- Aksesimi në kohë reale tek baza e të dhënave të Interpolit në kontrollin kufitar;
- Përdorimi i avantazheve të ofruara nga dokumentat elektronike të udhëtimit në kontrollin kufitar (p.sh. me anë të vlefshmërisë elektronike/çipit nëpërmjet Platformës Qëndrore Publike (PQP) të ICAO-s (Organizatës Ndërkombëtare të Aviacionit Civil), verifikimit biometrik, përqasjes me një-sportel, list kontrollet, etj).

Siguria e dokumentave të udhëtimit:

- Ndonjë ndryshim të veçantë në legjislacionin dhe politikën kombëtare, zhvillimi i një strategjie për menaxhimin kombëtar të identitetit;
- Implementimi i standarteve përkatëse ndërkombëtare (p.sh. ICAO/BE) në këtë fushë;
- Ndryshime në marrëveshjet institucionale;
- Prezantimi i pasaportës elektronike (ePassport) dhe/apo i sistemeve kombëtare të kartave të identitetit (ID);
- Pjesëmarrja në Platformën Qëndrore Publike (PQP) të ICAO-s;
- Përdorimi i teknologjisë së re biometrike (fytyrës, shenjave të gishtrinjëve, iridës së syrit, etj);
- Raportimi i dokumentave të humbura dhe të vjedhura të udhëtimit tek Baza e të Dhënave të Interpolit mbi Dokumentat e Humbura dhe të Vjedhura të Udhëtimit (DHVU);
- Rritja e ndërgjegjësimit dhe përhapja e informacionit tek autoritetet kombëtare mbi zbulimin e dokumentave të falsifikuara të udhëtimit;
- Rritja e ndërgjegjësimit me grupet përkatëse tregëtare (aeropotet private);
- Bashkëpunimi ndërkombëtar/ aktivitetet e asistencës teknike;

Siguria e kontenerëve dhe linjës së furnizimit:

- Ndonjë ndryshim të veçantë në legjislacionin apo politikën kombëtare (p.sh. procedurat e integruara të kontrollit, kërkesat paraprake të informacionit mbi ngarkesën, etj);
- Zhvillimi i strategjisë (modernizimi i doganave, menaxhimi i rrezikut, menaxhimi i ko-ordinuar i kufirit, përqasja e integruar në sigurinë e linjës së furnizimit);
- Implementimi i standarteve përkatëse ndërkombëtare në këtë fushë (p.sh. WCO, ICAO, IMO, WTO, etj.);

- Ndryshime në marrëveshjet institucionale (p.sh. bashkëpunimi midis agjensive, njësitë e specializuara);
- Përdorimi i teknologjisë moderne në pajisjet e inspektimit, në veçanti sistemet e skanimit të ngarkesës (p.sh. rrezet-x) për të kontrolluar më mirë kontenierët, ngarkesa dhe mjete të tjera;
- Përdorimi i teknologjisë së informacionit dhe komunikimit;
- Rritja e ndërgjegjësimit dhe bashkëpunimit me grupet përkatëse tregëtare (përgatitësit e mallrave për transport, agjensitë e dërgimit, marrësit, transportuesit, komisionerët, etj);
- Implementimi i një programi të operatorit të autorizuar ekonomik (OAE);
- Bashkëpunimi ndërkombëtar/ aktivitetet e asistencës teknike.

Siguria e burimeve radio-aktive:

- Ndonjë ndryshim të veçantë në legjislacionin apo politikën kombëtare;
- Implementimi i standarteve përkatëse ndërkombëtare, për shëmbull, përputhja me rregulloret e Agjensisë Ndërkombëtare të Energjisë Atomike (ANEA);
- Ndryshimet në marrëveshjet institucionale;
- Zhvillimi i strategjisë;
- Masat për të parandaluar magazinimin, qarkullimin apo përdorimin e paligjshëm të armëve kimike, biologjike, radiologjike dhe bërthamore (KBRB) apo materialeve të lidhura me to;
- Masat për të rregulluar labororet dhe ambientet e tjera të përfshira në prodhimin, magazinimin dhe përdorimin e armëve të mësipërme;
- Rritja e ndërgjegjësimit me grupet përkatëse tregëtare (labororet, autoritetet rregulluese, etj);
- Bashkëpunimi ndërkombëtar/ aktivitetet e asistencës teknike (për shëmbull, pjesëmarrja në trainimet e NATO-s mbi armët KBRB).

Përdorimi i Internetit dhe rrjeteve të tjera të informacionit për qëllime terroriste:

- Ndonjë ndryshim të veçantë në legjislacionin apo politikën kombëtare (veçanërisht të tilla që synojnë një përjasje gjithëpërfshirëse ndaj sigurisë kompjuterike);
- Implementimi i standarteve përkatëse ndërkombëtare në këtë fushë;
- Ndryshimet në marrëveshjet institucionale dhe aftësitë reaguese;
- Zhvillimi i një strategjie kombëtare të sigurisë kompjuterike/Internetit;

- Rritja e ndërgjegjësimit me organizatat e shoqërisë civile, grupeve/ audiencës fetare, kulturore, etnike, minoriteteve apo grup moshave për të theksuar rrezikun potencial të shfrytëzimit dhe radikalizimit nëpërmjet Internetit;
- Masat e marra kundër nxitjes, përhapjes së propagandës terroriste, pikëpamjeve të dhunshme radikale nëpërmjet Internetit;
- Bashkëpunimi ndërkombëtar/ aktivitetet e asistencës teknike (p.sh. programi Europolit “Kontrollo faqet e Internetit”);
- Bashkëpunimi me sektorin akademik, civil dhe privat mbi sigurinë kompjuterike.

Bashkëpunimi ligjor duke përfshirë ekstradimin:

- Egzistenca e ligjeve mbi ekstradimin dhe asistencën e ndërsjelltë ligjore (ANL) dhe/ose ndonjë ndryshim të veçantë në legjislacionin dhe politikën kombëtare në lidhje me këtë;
- Implementimi i standarteve përkatëse ndërkombëtare në këtë fushë (Këshilli Europës, Europol, Interpoli, etj);
- Ndryshime në marrëveshjet institucionale;
- Informacion mbi ndonjë marrëveshje bilaterale mbi ekstradimin dhe/ose ANL-të që nuk janë të përfshira në vend tjetër;
- Masa shtesë sigurie të përgatitura që lidhen me shqetësimet mbi të drejtat e njeriut (për shembull, si rezultat i Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut apo vendime të tjera);
- Bashkëpunimi ndërkombëtar/ aktivitetet e asistencës teknike.

Vendet e sigurta dhe streha për terroristët dhe organizatat terroriste

- Ndonjë ndryshim të veçantë në legjislacionin kombëtar, politikën apo marrëveshjet administrative;
- Implementimi i standarteve përkatëse ndërkombëtare në këtë fushë;
- Rastet ku ekstradimi i njerëzve në kërkim të akuzuar për terrorizëm në një Shtet tjetër nuk ka ndodhur, për shkak të rrethanave përtej kontrollit të Shtetit, me tregimin e arsyeve;
- Lidhja e azilit dhe ekstradimit në rastet e terrorizmit (a është anuluar statusi i refugjatit kur krimet, të tilla si terrorizmi, të kryera nga refugjati para aplikimit për azil, janë bërë të njohura për autoritetet?);
- Aplikimi i parimit të detyrueshëm *ekstrado ose ndiq penalisht* në lidhje me të dyshuarit për terrorizëm (shembujt e ndjekjes penale në juridiksionin tuaj të një terroristi të dyshuar, i cili ka marrë status refugjati, nëse ai/ajo nuk është ekstraduar);

- Egzistenca dhe aktiviteti në territorin e Shtetit të organizatave dhe entiteteve të përshkruara në Shtetet e tjera si terroriste apo ekstremiste. Bashkëpunimi ndërkombëtar me Shtete të tilla në lidhje me këto entitete;
- Aktivitete të asistencës teknike.

Parandalimi i ekstremizmit të dhunshëm dhe radikalizmit që çojnë në terrorizëm:

- Ndonjë ndryshim të veçantë në legjislacionin apo politikën kombëtare;
- Ndryshimet në marrëveshjet institucionale;
- Zhvillimi i strategjisë, duke përfshirë nivelin në komunitet;
- Përpjekjet nga Shteti, aktorët e shoqërisë lokale dhe civile për të punuar me minoritetet apo komunitetet me karakter etnik, racë apo besim fetar specifik me qëllim që të: rritin dialogun; zvogëlojnë apo kundërshtojë tensionet; të ofrojnë një identifikim të shpejtë të konfliktit të mundshëm; të ulin diskriminimin; të forcojnë tolerancën dhe fleksibilitetin e komunitetit; të trajtojnë ankesat;
- Masat në lidhje me reformën e kurrikulave mësimore (për shembull, në mësimin e historisë apo besimeve fetare);
- Bashkëpunimi ndërkombëtar/aktivitetet e asistencës teknike.

Partneritetet publike-private (PPP-të) që kundërshtojnë terrorizmin:

- Eksperienca kombëtare me PPP-të që kundërshtojnë terrorizmin (fushat dhe format e partneritetit, mundësisht të institucionalizuara);
- Eksperienca me PPP-të që kundërshtojnë terrorizmin në një kontekst përtej kufijëve kombëtar;
- Përfshirja e aktiviteteve ndihmëse dhe partneriteteve me sektorin privat (p.sh. shoqëria civile, media dhe komuniteti i biznesit) në strategjinë/ politikën kombëtare kundër terrorizmit;
- Dispozitat përkatëse legjislative apo rregulluese, që lidhen në mënyrë direkte apo indirekte me PPP-të në çështjet e sigurisë.

Mbrojtja e infrastrukturës së energjisë kritike (jo bërthamore) nga sulmet terroriste:

- Egzistenca apo zhvillimi i një strategjie/politike kombëtare për identifikimin dhe mbrojtjen e infrastrukturës së energjisë kritike;
- Implementimi i masave dhe standarteve të sigurisë fizike dhe kompjuterike;
- Marrëveshjet institucionale (p.sh. agjensitë e specializuara, bashkëpunimi midis agjensive);
- Rritja e ndërgjegjësimit dhe bashkëpunimi me sektorin privat, duke përfshirë partneritetet publike-private;

- Bashkëpunimi ndërkombëtar/ndërkufitar dhe aktivitetet e asistencës teknike.

2. Stacionimi i forcave të armatosura në territor të huaj

2.1 Jepni informacion mbi stacionimin e forcave të armatosura të Shtetit tuaj në territorin e Shteteve të tjera pjesëmarrëse në përputhje me marrëveshjet e arritura në mënyrë të lirë si dhe në përputhje me ligjin ndërkombëtar.

- Baza ligjore (ligji ndërkombëtar, ligji kombëtar, marrëveshjet e arritura në mënyrë të lirë);
- Lloji i marrëveshjeve (bilaterale, multilaterale);
- Proçesi i vendim-marrjes në rast të përdorimit të trupave;
- Aktiviteti ushtarak në operacionet ndërkombëtare (koalicionet e OKB-së/ NATO-s/ BE-së).

3. Implementimi i angazhimeve të tjera ndërkombëtare të lidhura me Kodin e Sjelljes

3.1 Jepni informacion sesi Shteti juaj siguron që angazhimet në fushën e kontrollit të armëve, çarmatimit dhe ndërtimit të besimit dhe sigurisë si një element i sigurisë së pandashme implementohen në mirëbesim.

- Doktrina, strategjia, masat legislative dhe institucionale (angazhimet detyruese ligjore dhe politike për pandashmërinë e sigurisë dhe implementimi i tyre);
- Praktika kombëtare në trajtimin dhe kundërshtimin e kërcënimeve dhe sfidave ndaj pandashmërisë së sigurisë;
- Kontributi aktual në përpjekjet ndërkombëtare që synojnë garantimin e pandashmërisë së sigurisë (ndarja e shqetësimit ndërkombëtare).

3.2 Jepni informacion sesi Shteti juaj ndjek masat për kontrollin e armëve, çarmatimin dhe ndërtimin e mirëbesimit dhe sigurisë me synimin përmirësimin e sigurisë dhe stabilitetit në zonën e OSBE-së.

- Rregulla specifike të brendshme (institucionet, udhëzimet dhe parimet) në implementimin e masave për kontrollin e armëve, çarmatimit dhe ndërtimit të mirëbesimit dhe sigurisë;
- Aktivitetet dhe pjesëmarrja përkatëse kombëtare në marrëveshjet korresponduese ndërkombëtare (marrëveshjet e arritura, ëorkshop-et ndërkombëtare, angazhimi i trupave, stërvitjet ushtarake, operacionet ndërkombëtare, etj);
- Promovimi i masave të përmirësimit të sigurisë (implementimi, modernizimi, universalizimi i traktateve ndërkombëtare dhe të tjera), ofrimi i mbështetjes dhe ndihmës.

Seksioni II: Elementët Shtetëror

1. Planifikimi kombëtar dhe procesi i vendim-marrjes

1.1 Cili është planifikimi kombëtar dhe procesi i vendim-marrjes në përcaktimin/ aprovimin e gjendjes ushtarake dhe shpenzimeve për mbrojtjen në Shtetin tuaj?

- Roli i ekzekutivit, duke përfshirë kryetarin e shtetit dhe/apo të qeverisë, si dhe grupet kryesore këshillimore qeveritare për sigurinë dhe mbrojtjen;
- Institucionet dhe procedurat që sigurojnë mbikqyrjen demokratike dhe vëzhgimin e publikut;
- Kontrollat dhe ekuilibrat dhe zinxhiri komandimit në lidhje me përgjegjshmërinë demokratike dhe transparencën;
- Lidhja midis politikës së mbrojtjes dhe gjendjes ushtarake;
- Proceset e planifikimit dhe mbajtjes së llogarive në sektorin e mbrojtjes;
- Shifrat mbi buxhetin e mbrojtjes dhe shpenzimet;
- Programet e ristrukturimit, modernizimit dhe privatizimit në sektorin e mbrojtjes.

1.2 Si e garanton Shteti juaj që aftësitë e tij ushtarake marrin parasysh shqetësimet legjitime të Shteteve të tjera mbi sigurinë si dhe nevojën për të kontribuar për sigurinë dhe stabilitetin ndërkombëtar?

- Doktrina, strategjia, kuadri ligjor kombëtar i procesit të vendim-marrjes (udhëzimet dhe procedurat e politikës së sigurisë);
- Përmirësimi i kapaciteteve institucionale të menaxhimit të krizave, kontributi për parandalimin e konflikteve, ndërtimin e paqes, administrimin e paqes, stabilizimin dhe zhvillimin pas-konfliktit;
- Zbatimi i detyrimeve përkatëse ndërkombëtare, fillimi apo promovimi i sipërmarrjeve të avancuara globale dhe rajonale të sigurisë;
- Traditat kombëtare dhe/apo bashkëpunimi nën-rajonale mbi sigurinë;
- Bashkëpunimi multilateral, siguria e pandashme, transparenca ndërkombëtare, dhe kontrolli i armëve;
- Kontributi për paqen ndërkombëtare dhe misionet policore.

2. Strukturat dhe proceset egzistuese

2.1 Cilat janë procedurat e krijuara në mënyrë kushtetuese për të siguruar kontrollin demokratik politik të forcave ushtarake, paraushtarake dhe forcave të sigurisë së brendshme, shërbimeve informative dhe policisë?

- Procedurat e krijuara në mënyrë kushtetuese për të siguruar kontrollin civil dhe mbikqyrjen demokratike;
- Koordinimi ndërmjet departamenteve dhe kontrolli i publikut përtej Shtetit;
- Informacion i veçantë rreth kontrollit civil dhe reformave në polici;
- Struktura, mbikqyrja, reforma, dhe mbrojtja e privatësisë në lidhje me shërbimet civile/shërbimet e brendshme informative;
- Informacion i veçantë në lidhje me strukturën baze të sektorit të armatosur të sigurisë;
- Informacion i veçantë rreth kontrollit civil dhe reformave mbi forcën paraushtarake dhe/apo forcën e brendshme të sigurisë;
- Tendencat drejt privatizimit në sektorin e sigurisë/Kompanitë Private Ushtarake & të Sigurisë (KPUS).

2.2 Si sigurohet plotësimi i këtyre procedurave, dhe cilat autoritete/institucione të ngritura në mënyrë kushtetuese janë përgjegjëse për ushtrimin e këtyre procedurave?

- Procedura të mëtëjshme, institucione dhe praktikat më të mira në nivelet ekzekutive dhe legjislative (përtej 2.1).

2.3 Cilat janë rolet dhe misionet e forcave ushtarake, paraushtarake dhe të sigurisë, dhe si i kontrollojnë Shteti juaj që forca të tilla veprojnë vetëm brenda kuadrit kushtetues?

- Vlerësimi/informacioni i kërcënimit kombëtar dhe ndërkombëtar mbi përshatjet respektive në një mjedis të sigurisë ndërkombëtare që ndryshon;
- Mbrojtja nga jashtë përballë misioneve (ndihmëse) të forcave të armatosura për sigurinë e brendshme; duke përfshirë misionet suplementare policore dhe të rendit publik;
- Informacion plotësues mbi statusin dhe misionet e forcave paraushtarake dhe forcave të sigurisë dhe caktimi i tyre respektiv në misionet e sigurisë së brendshme dhe/apo misionet paqeruajtëse ndërkombëtare dhe misionet policore;
- Informacion të veçantë mbi forcat paraushtarake dhe/apo forcat e sigurisë; ose shpjegim pse ju pikërisht nuk mbani forca të tilla; apo: informacion si i përcaktoni ju ndryshe këto forca sipas traditës në kuadrin tuaj kombëtar të sigurisë.

3. Procedura në lidhje me personelin e forcave të ndryshme

3.1 Çfarë lloj procedurash për rekrutim dhe thirrje të personelit për shërbim në forcat ushtarake, paraushtarake dhe forcat e sigurisë së brendshme ka Shteti juaj?

- Informacion në lidhje me programet e reformimit dhe profesionalizimit eventual të forcave të armatosura (nëse është e aplikueshme) dhe kuadri respektiv ligjor në lidhje me pezullimin e rekrutimit;
- Informacion shtesë të veçantë në lidhje me shërbimin e detyruar kombëtar përtej forcave të armatosura dhe/apo shërbimin vullentar ushtarak në institucionet jotradicionale të armatosura;
- Politika dhe legjislacioni (nëse është e aplikueshme) mbi punësimin e punonjësve civil dhe punonjësve me formim civil në strukturat ministrore të mbrojtjes; duke përfshirë dispozitat e veçanta në lidhje me mundësitë e barabarta për punë për gratë;
- Informacion të veçantë në lidhje me kontraktimin e shërbimeve private ushtarake dhe të sigurisë dhe statusi respektiv ligjor i këtij personeli.

3.2 Çfarë lloj përjashtimesh apo alternativash ndaj shërbimit ushtarak ka Shteti juaj?

- Dispozitat kombëtare në lidhje me përjashtimet nga shërbimi i detyrueshëm ushtarak (nëse është e aplikueshme);
- Shtyrja e shërbimit (të detyrueshëm) ushtarak;
- Kriteret e mospranimit dhe (në dallim nga) përjashtimi nga shërbimi ushtarak;
- Dispozitat kombëtare në lidhje me kundërshtimin e vetëdijshëm dhe/apo shërbimi alternativ civil kombëtar (nëse është i aplikueshëm);
- Rrugët alternative të kryerjes së shërbimit të detyrueshëm ushtarak (në dallim nga shërbimi alternativ civil);
- Kriteret e shërbimit alternativ (civil);
- Procedurat për të aplikuar për shërbim alternativ;
- Kohëzgjatja e shërbimit alternativ;
- Llojet e shërbimit alternativ.

3.3 Cilat janë procedurat ligjore dhe administrative për të mbrojtur të drejtat e personelit të të gjitha forcave si dhe të rekrutëve?

- Të drejtat e personelit të forcave ushtarake dhe të sigurisë;
- Kufiri dhe/apo kufizimi mbi të drejtat;

- Proçedurat ligjore dhe administrative që mbrojnë këto të drejta;
- Krijimi i politikave për të parandaluar dhe trajtuar rastet e ngacmimeve seksuale dhe diskriminimit seksual të personelit të forcave;
- Të drejtat për të bërë ankesa, aplikime, kërkesa, peticione, protestë;
- Të drejtat për të apeluar dënimet dhe/apo masat disiplinore;
- Avokatët e popullit;
- Apelimet në gjykatën ligjore;
- Mbrojtja sociale, përfitimet, dhe/apo paketa e pagesës;
- Kushtet profesionale të punës dhe mjedisi i ndjeshëm gjinor;
- Detyrat specifike të personelit të forcave të armatosura;
- Çështjet specifike disiplinore dhe detyrimi për t'u bindur;
- Përfaqësuesit e personelit të shërbimit dhe/apo shoqatat dhe/apo sindikatat;
- Dispozita të veçanta për gradat dhe rekrutët;
- Krijimi i standarteve etike për sjellje të brendshme;
- Politika dhe reforma e menaxhimit të burimeve njerëzore.

4. Implementimi i normave, parimeve, vendimeve të tjera politike dhe ligji ndërkombëtar humanitar

4.1 Si e garanton Shteti juaj që ligji ndërkombëtar humanitar dhe ligji i luftës janë gjerësisht të disponueshëm, p.sh. nëpërmjet programeve dhe rregulloreve ushtarake të trajnimit?

- Mjedisi strategjik që ndryshon dhe sfidat e mundshme për implementimin dhe aplikimin e Ligjit Ndërkombëtar Humanitar (LNH);
- Krijimi i një Kodi të Sjelljes për të parandaluar dhe trajtuar rastet e shfrytëzimit seksual dhe abuzimit seksual të civilëve nga personeli i forcave;
- Bashkëpunimi me shoqërinë civile në promovimin dhe trainimin mbi LNH;
- Këshilltarë dhe ekspertë të veçantë ligjor të caktuar në ministrinë e mbrojtjes dhe komandën ushtarake;
- Trainim të veçantë dhe rifreskues, mbi të drejtat e njeriut dhe të drejtat kulturore e çështjet gjinore, mbi dhunën kundër grave, konsultimi në situatë traume, në veçanti në lidhje me dhunën seksuale për personelin e angazhuar në misionet paqeruajtëse dhe policore;

- Trainimi mbi LNH-në për forcat jo-ushtarake dhe pa status.

4.2 Çfarë është bërë për të siguruar që personeli i forcave të armatosura të jetë i vetëdijshëm se janë përgjegjës në mënyrë individuale nën ligjin kombëtar dhe ndërkombëtar për veprimet e tyre?

- Referim të veçantë për përgjegjësinë individuale ligjore, duke përfshirë mënyrën e zbatimit për personelin drejtues dhe vartës, dhe dispozitat përkatëse nën ligjin penal ndërkombëtar;
- Informacion i përgjithshëm mbi ligjin ndërkombëtar humanitar si dhe ligjin ndërkombëtar për të drejtat e njeriut dhe ligjin penal (përtej 4.1).

4.3 Si e garanton Shteti juaj që forcat e armatosura nuk përdoren as për të kufizuar ushtrimin paqësor dhe të ligjshëm të të drejtave të njeriut dhe të drejtave civile nga persona si individ apo përfaqësues të grupeve dhe as për t'i privuar ata nga identiteti kombëtar, fetar, kulturor, gjuhësor apo etnik?

- Rekomandimet dhe kufizimet kushtetuese që rregullojnë (dhe kufizojnë) përdorimin e forcave të armatosura për misione të brendshme sigurie;
- Rekomandime të veçanta në lidhje me mbrojtjen dhe proporcionalitetin e përdorimit të forcës kundër individëve dhe grupeve të përfshira në manifestime dhe protesta ligjore publike;
- Dispozitat kushtetuese dhe ligjore që mbrojnë minoritetet kombëtare;
- Trainime mbi të drejtat gjinore dhe kulturore, duke përfshirë ato në përgatitjen e personelit të angazhuar në misionet paqeruajtëse dhe policore;
- Mbrojtja e të drejtave kulturore dhe fetare të personelit të shërbimit.

4.4 Çfarë është bërë për t'u kujdesur për ushtrimin e të drejtave civile të individëve anëtarë të shërbimit dhe si e garanton Shteti juaj që forcat e armatosura të vendit tuaj janë politikisht neutrale?

- Kufizimet kushtetuese dhe ligjore të ushtrimit të të drejtave civile dhe lirive themelore nga personeli i shërbimit;
- Të drejtat dhe liritë e personelit të shërbimit për të marrë pjesë në demonstrime të ligjshme dhe grumbullime të tjera politike;
- Dispozitat kushtetuese dhe nxitjet ligjore për të ruajtur neutralitetin politik të komandës ushtarake dhe të forcave të armatosura si një institucion.

4.5 Si e siguron Shteti juaj që politika dhe doktrina e tij e mbrojtjes janë në përputhje me ligjin ndërkombëtar?

- Rivlerësim i rregullt i dokumentave strategjike dhe doktrinare, rregullave të angazhimit dhe planeve operacionale;
- Ofrimi i këshilltarëve ligjor mbi aspekte të ndryshme të ligjit ndërkombëtar.

Seksioni III: Aksesit publik dhe informacioni mbi pikën e kontaktit

1. Aksesit publik

1.1 Si informohet publiku rreth dispozitave të Kodit të Sjelljes?

- Strategjia e marrëdhënieve me publikun (MP);
- Detyrat/shtrirja e aktivitetit;
- Vendi kontaktit/personi kontaktit (përgjigjja ndaj letrave, telefonatave, etj);
- Aksesit publik tek informacioni dhe dokumentat që lidhen me forcat e armatosura;
- Aksesit publik në debatet parlamentare;
- Ekspozimi, shfaqja/demonstrimi i armëve dhe pajisjeve të reja;
- Mundësitë për të vizituar trupat (ngjarjet e rëndësishme, ditët e dymve të hapura);
- Angazhimi në shkollat publike;
- Seminaret, ëorkshop-et, prezantimet;
- Deklaratat e shtypit/konferencat e shtypit dhe diskutimet publike;
- Publikimet (revistat, gazetat, raportet vjetore)/ CD-ROM / TV/radio/Internet (faqet e Internetit);
- Aksesit publik tek informacioni dhe promovimi i ndërgjegjësimit të përgjithshëm mbi Kodin e Sjelljes përtej qarqeve politiko-ushtarake.

1.2 Çfarë informacioni shtesë në lidhje me Kodin e Sjelljes, p.sh. përgjigjet në pyetësonin mbi Kodin e Sjelljes, është bërë publikisht i disponueshëm në Shtetin tuaj?

- Informacioni i veçantë në lidhje me disponueshmërinë publike të përgjigjeve kombëtare në Pyetëson;
- Informacioni i veçantë në lidhje me përparimin kombëtar të bërë në procesin e implementimit të dispozitave të Kodit;
- Informacioni i mëtejshëm në lidhje me iniciativat kombëtare për promovimin e Kodit të Sjelljes si brenda vendit ashtu dhe ndërkombëtarisht, duke përfshirë ato përtej OSBE-së.

1.3 Si e siguron Shteti juaj aksesin publik tek informacioni që lidhet me forcat e armatosura të Shtetit tuaj?

- Baza kushtetuese dhe ligjore që mbron dhe rregullon aksesin publik (duke përfshirë kufizimet) ndaj informacionit;
- Dispozita të veçanta mbi sekretin dhe klasifikimin e të dhënave që lidhen me sigurinë dhe mbrojtjen, mbrojtja e të dhënave dhe siguria e informacionit;
- Dispozita të veçanta që rregullojnë mbrojtjen e privatësisë;
- Institucionet e përfshira dhe praktikat më të mira të menaxhimit të marrëdhënieve me publikun;
- Debatet dhe seancat e hapura dëgjimore në parlament;
- Deklaratat zyrtare qeveritare në parlament;
- Publikimi i buxhetit të mbrojtjes, duke përfshirë prokurimet;
- Ditët e dyerve të hapura, p.sh. garnizonet ushtarake;
- Forcat vullnetare;
- Deklaratat për shtyp nëpërmjet departamentit të informacionit/ departamentit të marrëdhënieve me publikun;
- Faqja e Internetit të departamentit dhe përdorimi i shumëfishtë i Internetit për të përhapur informacionin;
- Përdorimi pro-aktiv i zyrës së shtypit dhe informacionit si në Ministrinë e Mbrojtjes ashtu edhe në shtabin e mbrojtjes;
- Qendra mediatike e forcave të armatosura;
- Botimet ushtarake;
- Përhapja e informacionit nëpërmjet multimedias;
- Seminaret e përbashkëta të mbajtura me komunitetet jo-qeveritare, akademike dhe studimore;
- Informacion të veçantë në lidhje me transparencën ndërkombëtare;
- Harmonizimi i strategjive të marrëdhënieve me publikun me aleatët për mbrojtje dhe vendet partnere.

2. Informacion mbi kontaktin

2.1 Jepni informacion mbi pikën kombëtare të kontaktit për implementimin e Kodit të Sjelljes.

- Ministrinë, sektorin, si dhe adresën postare, email-in dhe telefonin e personit të kontaktit në detyrë;
- Informacion shtesë në lidhje me pikën e kontaktit në misionin kombëtar tek OSBE;
- Informacion shtesë sesi është përgatitur përgjigjja kombëtare në Pyetësor.

DOKUMENT I BASHKËNGJITUR – LISTA E MARRËVESHJEVE DHE TRAKTATEVE NDËRKOMBËTARE

Ju lutem tregoni nëse Shteti juaj është palë në instrumentat universal dhe rajonal ligjor që vijnë, që kanë të bëjnë me parandalimin dhe luftën kundër terrorizmit dhe bashkëpunimin përkatës në çështjet kriminale. Nëse Shteti juaj nuk është palë në ndonjë traktat, por interesohet të bëhet palë, ju lutem tregoni se në cilën fazë është ky interesim (p.sh. po kalon nëpërmjet koordinimit ministerial, është aprovuar nga qeveria dhe është dërguar në parlament, është aprovuar nga parlamenti dhe po pret dekretimin nga presidenti, etj)

Emri traktatit	Palë nëpërmjet: ratifikimit P(R) , antarësimit P(a) , njohjes P(s) , miratimit P(A) , aprovimit P(AA) , apo nuk është Palë	Ligji dhe data e ratifikimit, antarësimit, njohjes, miratimit, apo aprovimit
Instrumentat universal ligjor		
1.	Konventa mbi Kundërvajtjet dhe Aktet e tjera të Caktuara të Kryera në Bordin e Avionit (1963)	
2.	Konventa për Ndalimin dhe Dënimin e Rrëmbimit të Paligjshëm të Avionëve (1970)	
3.	Konventa për Nalimin dhe Dënimin e Akteve të Paligjshme kundër Sigurisë së Aviacionit Civil (1971)	
4.	Konventa mbi Parandalimin dhe Dënimin e Krimeve Kundër Personave të Mbrojtur Ndërkombëtarisht(1973)	
5.	Konventa Ndërkombëtare kundër Marrjes së Pengeve (1979)	
6.	Konventa mbi Mbrojtjen Fizike të Materialeve Bërthamore (1979)	

7.	Protokolli për Ndalimin e Akteve të Paligjshme të Dhunës në Aeroporte që i Shërbejnë Aviacionit Ndërkombëtar Civil, shtojcë e Konventës për Ndalimin e Akteve të Paligjshme kundër Sigurisë së Aviacionit Civil (1988)		
8.	Konventa për Ndalimin dhe Dënimin e Akteve të Paligjshme kunsër Sigurisë së Lundrimit Detar (1988)		
9.	Protokolli për Ndalimin dhe Dënimin e Akteve të Paligjshme Kundër Sigurisë së Platformave të Palëvizshme të Vendosura në Shellfin Kontinental (1988)		
10.	Konventa mbi Etiketimin e Eksplozivëve Plastik për Qëllimin e Zbulimit (1991)		
11.	Konventa Ndërkombëtare për Ndalimin dhe Dënimin e Sulmeve Terroriste me Bombë (1997)		
12.	Konventa Ndërkombëtare për Ndalimin dhe Dënimin e Financimit të Terrorizmit (1999)		
13.	Konventa Ndërkombëtare për Ndalimin dhe Dënimin e Akteve të Terrorizmit Bërthamor(2005)		
14.	Amendament për Konventën mbi Mbrojtjen Fizike të Materialeve Bërthamore (2005)		
15.	Protokolli për Konventën për Ndalimin dhe Dënimin e Akteve të Paligjshme kundër Sigurisë së Lundrimit Detar (2005)		
16.	Protokoll për Protokollin për Ndalimin dhe Dënimin e Akteve të Paligjshme kundër Sigurisë së Platformave të Palëvizshme të Vendosura mbi Shellfin Kontinental (2005)		
17.	Konventa mbi Ndalimin dhe Dënimin e Akteve të Paligjshme në Lidhje me Aviacionin Ndërkombëtar Civil (2010)		
18.	Protokoll Shtojcë e Konventës për Ndalimin dhe Dënimin e Rrëmbimeve të Paligjshme të Avionëve (2010)		
19.	Konventa e Kombeve të Bashkuara Kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar (2000)		
Instrumentat ligjor të Këshillit të Europës			
20.	Konventa Europiane mbi Ndalimin dhe Dënimin e Terrorizmit (1977) CETS No: 090		

21.	Protokoll për amendimin e Konventës Europiane mbi Ndalimin dhe Dënimin e Terrorizmit (2003) CETS No: 190		
22.	Konventa e Këshillit të Europës mbi Parandalimin e Terrorizmit (2005) CETS No: 196		
23.	Konventa e Këshillit të Europës mbi Pastrimin, Kërkimin, Kapjen dhe Konfiskimin e të Ardhurave nga Krimi dhe mbi Financimin e Terrorizmit (2005) CETS No: 198		
24.	Konventa Europiane mbi Ekstradimin (1957) CETS No: 024		
25.	Protokoll Shtesë për Konventën Europiane mbi Ekstradimin (1975) CETS No: 086		
26.	Protokolli i Dytë Shtesë për Konventën Europiane mbi Ekstradimin (1978) CETS No: 098		
27.	Konventa Europiane mbi Asistencën e Ndërsjelltë Ligjore në Çështjet Kriminale (1959) CETS No: 030		
28.	Protokoll Shtesë për Konventën Europiane mbi Asistencën e Ndërsjelltë Ligjore në Çështjet Kriminale (1978) CETS No: 099		
29.	Protokolli i Dytë Shtesë për Konventën Europiane mbi Asistencën e Ndërsjelltë Ligjore në Çështjet Kriminale (2001) CETS No: 182		
30.	Konventa Europiane mbi Transferimin e Veprimeve Ligjore në Çështjet Kriminale (1972) CETS No: 073		
31.	Konventa mbi Pastrimin, Kërkimin, Kapjen dhe Konfiskimin e të Ardhurave nga Krimi (1990) CETS No: 141		
32.	Konventa mbi Krimin Kompjuterik (2001) CETS No: 185		
<p>Ju lutemi listoni më poshtë ndonjë marrëveshje apo traktat tjerër rajonal, nën-rajonat apo bilateral që ka të bëjë me parandalimin dhe luftën kundër terrorizmit dhe bashkëpunimin që lidhet me çështjet kriminale, në të cilën vendi juaj është palë.</p>			

